

Bakireler Mabedi'ne bir avuç dolusu dua

BURÇAKEVREN

Bir zamanlar, çok değil bir on yıl, hadi bilemediniz bir onbeş yıl önce İstanbul'un tüm kıyılarında denize girilirdi. Boğaz'ın iki yakasını çevreleyen lüks plajların yanı sıra bir ucu Florya'dan, diğer ucu da Kalamış, Fenerbahçe'den başlayarak Cadebostan, Suadiye, Bostancı, Küçük-yah, İdealtepe güzargahını izleyerek Pendik'e dek dizi dizi plajlar yer alırdı. Yaz aylarında genel bir deyişle iğne atsanz yere düşmezdi buralarda. Ufak bir ücret karşılığında duhuliyeye bileti aldınız mı, gün batımına dek deniz, kum arasında gidip gelirdiniz. Güneş size, siz denize doyardınız adeta. Evet, o yıllar karpuzun denize düşüp de deniz mevsiminin açıldığı yıllardı. Sonra karpuzdan başka şeyler de denize düşmeye başlayınca ne deniz, ne de plajlar kaldı...

Çarpık, sağlıksız ve plansız bir kentleşmenin sonucu plajlar da tıpkı sıcak yaz aylarının belki de tek eğlence odağı olan yazlık sinemalar gibi yaşamımızın küçük ama unutulmaz mutluluklarıyla birlikte yok olup gittiler.

İlk tanışma

İstanbul halkı yanibaşındaki denizle zaten çok geç tanışmıştı. Feracenin altındaki güneşe hasret beyaz ten daha çok Kağıthane ile Küçük-su tathisularında arz-ı endam ettiğinden Osmanlı için tuzlu su hep 'out' olmuştu. Deniz suyunun güneş yüzü görmeyen Osmanlı teni ile kucaklaşıp 'in' olması için ise yüzyılımızın ilk çeyreğinde deniz hamamlarının açılması gerekiyordu. Gerçi buna da pek kucaklanma denemez ya... Her neyse yine de etrafı Zigetvar Kalesi'nden daha iyi kuşatılmış tahta perdelerin arkasında bekçi sandalının güvencesi ile Osmanlı'nın kadınları mahalle hamamlarının yakıcı halvetinden sonra ilk kez açıkavada deniz suyuyla tanışmışlardı. Ama ne tanışma... Başta sıkıcana bağlanmış bir başörtü, sırtta ise tüm moda akımlarını çıldırtacak bir fişan. Ah bir de o günlerin fotoğrafı çekilmiş olsaydı, inanın erotizmin göbeğini çatlatan şimdilerin ıslak akımının en çüretkar öncüleri sayılırdı bizim kadınlarımız.

Amacımız plajların tarihi ile birlikte nostaljinin derin ve bucaksız sularında boğulup gitmek değil. Yalnızca yeniyetme çağımızla gençliğimizin bir bölümünü kumu ile denizinde bıraktığımız Süreyya Plajı ile onun adeta bir atrübüsü haline gelen 'Bakireler Mabedi'nden söz etmek. Şimdilerde bu Bakireler Mabedi, Dalan'ın sahil yolu projesinden ötürü denizden oldukça uzakta bir kara parçasının ortasında, çoğu kişiye eskiden ne işe yaradığı bilinmeden öylesine garip ve yanlış duruyor ki, onun tarihini yazmamak ya da yaşamışlığına bir tarih düşmemek haksızlık sayılır.

Bir zamanlar denizin ortasında duran bu mabet üzerinde nice unutulmaz birliktelikler yaşanmış, nice aşklar doğmuş ve nice yeniyetme, çağın sınırsız özgürlüklerinden kaynaklanan peşrevler çekmişti.

Yıllarca önce denizin üzerinde olan mabette güneşlenmek isteyenler sere serpe yatardı. Şimdi o da, denize hasret. (GARBİS ÖZATAY)

Bu pazar 15/6/947

SÜREYYA

PLAJI

Fenerbahçe BELVÜ müdürlüğü altında

AÇILIYOR.

En son sistem tesisata malik elap plaj kabineleri lüks ve konforludur. Mükemmel gazino — Fevkalâde caz nefis içki ve yemekler — Aileler için hususî odalar. Bütün banliyö trenleri plajın önünde durur. Kadıköy İskelesinden plaja muntazam otobüs servisleri; Karaköy'den de doğrudan doğruya plaja elverişli hususî motor servisleri.

Çünkü orası yüzme bilip de kumsalda ya da lüks kabinlerde yapılamayan nice kaçamakların, hadi açıkça söyleyelim, nice günahların tuzlu sulu bedenlerin ayıplarını örten bir mekan olmuştu. Şimdi ise garip ama gerçek onu tanımayanların, nere-

deyse dualarına hedef olup adeta bir yatır saygınlığı görüyor. Bir beş yıl sonra da çocuk bekleyenlerle, evdekalmışların beyaz atlı prenslerini bulmak umuduyla çaput bağlayacağı bir yer haline dönüşmesi kaçınılmaz. Yıllarca önce yanibaşından

Fenerbahçe'den Kartal'a dek uzanan plajlar şimdi denizden oldukça uzakta kendi yazgılarına terk edilmişler. Onlardan arta kalanlar, yıkık dökük kabinler, bir de mabet. Onlar da denize bir hayli uzakta, şimdi bir başka görevi üstlenerek yöre halkına hizmet veriyorlar.

geçen trenin içinde bir kadının dua okuduğunu görünce gülmenin mi yoksa üzülmenin mi daha doğru olduğuna bir türlü karar verememiştim.

Bakireler Mabedi'nin de öyküsü plajla birlikte başlar. Kadıköy'e nice

hizmetler vermiş ama bunun yanı sıra babadan kalma pašalığı hep tartışılmış olan Süreyya Paşa, Kartal Kaymakamı ile Maltepe Belediye Başkanı'nın ısrarlarına dayanamayarak kendisine pek fazla gelir getirmeyen mekanı sonunda plaj

yapmaya karar vermiş. 20 Haziran 1939'da temeli atılan plajın resmi açılışı 8 Haziran 1946'da yapılmış. Bu arada İstanbul Valisi Lütfi Kırdar plajla Bağdat Caddesi arasındaki yolu, bir diğer yetkili de tren istasyonunu yaparak plajı renklendirip hareketlendirmişler. Plajın tren yoluna bakan cephesine bir dizi güzel kızın naif resimleri ile iki adet alçak kabartma işlenmiş. İstasyonun arkasına ise daha sonraları bir otel yapılarak plajın tüm üniteleri tamamlanmış. Pek eskisini bilmem ama altmışlı yılların sonunda ikinci mevkiler halkın, lüks kabinler ise 'vatandaşın' olmuştu. Vatandaşın birçoğu da kentten biraz uzak bu plaja denize girmek gereksinimi yerine bir başka şeylerini gidermek için geliyordu. Küçükken bu kabinlerin ne işe yaradığını pek bilmez, içindekilerin denize niçin girmediklerini hep merak ederdim. Hem onca para vereceksiniz, hem de yanibaşınızdaki denize girmeyeceksiniz. Ama az daha aklım kesmeye başlayınca bu kabinlerde yalnızca denize girmek için soyunulmayacağını anladım.(Füruzan ile Karamustafa'nın Benim Sinemalarım filminde bu dediklerimin altı çizilir.) Bir yaz 'o-yunca plaja gelip de hala gümüşü görmeyen bedenlerin aspirin beyazını anımsatan görünümleri, küçük çocukların değil ama yeniyetmelerin kaçamak gülücüklerine pek engel olamıyordum.

Öcünü alan mabet

Deniz bahanesi ile lüks kabinlere yapılan kaçamakları bir yana bırakıp daha masumuna tanıklık eden Bakireler Mabedi'nin öyküsünü Süreyya Paşa'nın 'Teşebbüslerim ve Reisliklerim' kitabından aktaralım. Süreyya Paşa şöyle anlatır mabetin yapılışını: 'Eski Yunan tarihinde bir Bakireler Mabedi ve bu mabeti ziyaret ve tavaf eden genç ve gelinlik kızların çabuk koca buldukları efsanesinin mevcut olduğu cümle maldur. Avrupa parklarında, su kenarlarında ve sinema filmlerinde tesadüf edilmekte olan mabetin şekli hoşumuza gittiği cihetle, biz de sahilden elli-altmış metre uzakta ve deniz altında mevcut üç-dört büyük kaya parçası üzerinde plajımızın sembolü olmak üzere bu mabet şeklinde altı direk ve bir kubbeden bir deniz mabeti inşa ettik, plajımızı süsledik.'

İyi ki süslemiş Süreyya Paşa... Her dönemde işe yarıyor. Sanki mabet değil Türkiye'nin, çeşitli dönemlerdeki sosyo-kültürel ve de dini inaçlarının bir simgesi. DP'nin her mahallede bir milyoner yaratma döneminde köşeyi dönerken yüzme dersleri almayı da ihmal etmeyen yeni zenginlerin kaçamak yeri, ANAP döneminde Dalan'ın yıkım merkezi, şimdilerde ise bu mabetin bir zamanlar ne işe yaradığını bilmeyenlerin dua yeri.

Kimbilir belki de Olimpos'un ölümsüz tanrıları bizlerden öç alıyordur. Durup dururken onun bakireler için yaptırdığı mabeti denizin ortasına diker misin? Mabet mabettir, eninde sonunda ne yapılsa yapılınsın, aslına rücu eder.

